

M. A. Castrénin seura

Jäsentiedote 2/ 2025

Hallituksen uudet jäsenet	2
Raija Bartens in Memoriam	4
Kalevalatalosäätiö ennen ja nyt	5
Katsaus historiaan	7
Yhteystiedot	8

M. A. CASTRÉNIN SEURAN VUOSIKOKOUS

*pidettiin M. A. Castrénin seuran toimistossa 25.3.2025. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat. Seuran hallituksesta olivat erovuorossa kirjailija **Olli Heikkonen**, äidinkielen opettaja **Minna Inovaara** ja viestintäjohtaja **Kati Mikkola**, joista Olli Heikkonen asettui ehdolle seuraavalle kolmivuotiskaudelle, ja hänet valittiin jatkokaudelle. Uusiksi jäseniksi valittiin toiminnanjohtaja **Sari Hyytiäinen** (Äidinkielen opettajain liitto) ja kirjastonjohtaja **Ulriikka Puura** (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura).*

Vuosikokouksessa päätettiin, että jäsenmaksut pysyvät ennallaan: vuosijäsenet 20 €, opiskelijajäsenet 10 €, ainaisjäsenet 200 €, yhteisöjäsenet 100 €, ainaisyhteisöjäsenet 1000 €. Jäsenmaksukuitti lähetetään tämän tiedotteen mukana.

Seura toiminta keskittyy tänä vuonna perus- ja hanketoimintaan niiltä osin kuin se on mahdollista voimassaolevien rajoitusten puitteissa. Edelleen vain välttämättömin viranomaistoiminta Venäjälle on mahdollista. Se tarkoittaa, että Venäjän suomalais-ugrilaista kulttuuriyhteistyötä ja siihen liittyviä hankkeita ei voida toteuttaa tänäkään vuonna.

Seuran toiminta tulee kohdistumaan viime vuonna ansiokkaasti aloitettuun arkistointiin. Vuosikymmenten aikana seuran saatu valtava materiaali pyritään kartoittamaan ja sille saamaan asianmukainen sijoituspaikka.

Kartoitustyön ja arkistoinnin lisäksi seura jatkaa kotisivunsa ja tietopaketti ugri.netin päivittämistä.

Viime vuonna alkaneet suomalais-ugrilaiset lukupiirit jatkuvat kuluvanakin vuonna. Keväällä on pidetty jo viron ja vepsän lukupiirit, ja syksyllä on tulossa kaksi lukupiiriä. Seura osallistui tammikuussa Helsingin tieteiden yöhön ja elokuussa Helsingin taiteiden yöhön, molemmat uusia onnistuneita aluevaltauksia seuran muuttuneessa toimintakentässä.

M. A. Castrénin seuran vuosittainen tapahtuma on syksyisin järjestettävä sukukansapäivä, jolla tehdään tunnetuksi suomalais-ugrilaisia kansoja, heidän kieliään, kulttuurejaan ja nykyolojaan. Vuoden päätapahtumaa sukukansapäivää vietetään tälläkin kertaa Unescon alkuperäiskansojen kielten kansainvälisen vuosikymmenen merkeissä.

Sukukansapäivien tapahtumia järjestetään jälleen lokakuun ajan eri puolella Suomea. Tapahtumatiedot julkistetaan ja niitä päivitetään omalle FB-tapahtumasivulle syyskuussa.

Ajankohtaisista suomalais-ugrilaisen maailman asioista saa tietoa seuran toimistosta, puhelimitse tai sähköpostitse, kotisivulta, FB-sivulta ja Instagramista – pidetään yhteyttä!

HALLITUKSEN UUDET JÄSENET ESITTÄYTYVÄT

Kuva: Helin Kulla Photography.

Kuka olet, mitä teet?

Olen **Sari Hyytiäinen** ja toimin Äidinkielen opettajain liiton toiminnanjohtajana nyt neljättä vuotta. Taustaltani olen äidinkielen ja kirjallisuuden sekä suomi toisena kielenä -oppimäärän opettaja. Työskentelin Kouvolassa lukion lehtorina ennen ÄOL:ään siirtymistä. Vaikutin myös ÄOL:n puheenjohtajana kuusi vuotta. Äidinkielen opettajain liitto ry:n nimi muuttuu 1.11.2025 lähtien Suomen kielen ja kirjallisuuden opettajat ry:ksi, kun yhdistymme Suomenopettajat ry:n kanssa.

Ensikosketuksesi suomalais-ugrilaiseen maailmaan?

Suomalais-ugrilaiset kansat ja kulttuurit tulivat toki hieman tutuksi jo omana kouluaikana sekä laajemmin opiskeluaikana. Opiskelin pääaineena suomen kieltä. Olen osallistunut nyt pari kertaa Castrenin seuran sukukansamatkoille: ensin Udmurtiaan ja pari vuotta sitten Etelä- ja Kaakkois-Viroon.

Suomalais-ugrilainen urapolkusi tähän mennessä?

Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä suomi toisena kielenä -oppimäärän opettajana olen saanut innostua opiskelijoiden kanssa suomen kielen juurista ja vaiheista. Sukukielet ovat olleet vuosittain läsnä opetuksessa.

Mitkä asiat koet läheiseksi M. A. Castrénin seurassa?

On upeaa, että meillä on yhteisö, joka pitää sitkeästi yllä suomalais-ugrilaista yhteistyötä, vaikka ajat ovat nyt sellaisia kuin ovat. Seuran toiminta kaikkineen on erittäin arvokasta. Seuran järjestämät matkat ovat olleet minulle henkilökohtaisesti kaikkein tärkeimpiä tähän asti, erityisesti vierailut kouluissa, mutta uutena hallituksen jäsenenä pääsen toki nyt paremmin perehtymään seuran toimintaan kokonaisuudessaan.

Castrenin seura on tuottanut vuosien myötä monenlaista materiaalia sukukielistä ja -kansoista kouluille opetukseen. Tämän toiminnan näen erittäin tärkeäksi. Elävä ajantasainen aineisto pitää yllä kiinnostusta kielisukulaisiamme kohtaan. Suomalaisten koulujen yhteistyö muiden suomalais-ugrilaisten kansojen koulujen kanssa on ollut arvokas asia.

Mitä toivot suomalais-ugrilaiselle yhteistyölle tulevaisuudessa?

Toivon, että maailman tilanne muuttuisi ja voisimme vielä palata yhtä hyvään ja tiiviiseen yhteistyöhön kuin on aiemmin pitkän aikaa ollut. Erityisesti toivon, että suomalais-ugrilaiset lapset ja nuoret voivat taas luoda kontakteja erilaisten projektien kautta.

Terveiset M. A. Castrénin seuran jäsenille!

Lämmin kiitos luottamuksesta ja valinnasta seuran hallituksen jäseneksi. Pyrin omalta osaltani vahvistamaan seuran ja Äidinkielen opettajain liiton välistä yhteistyötä. Leppeää kesää kaikille!

Kuka olet, mitä teet?

Olen **Ulriikka**, kirjasto- ja aineistoihminen sekä itämerensuomalaisten kielten tutkija. Työskentelen Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa kirjastonjohtajana.

Ensikosketukseksi suomalais-ugrilaiseen maailmaan?

Aivan ensimmäinen kosketus oli varmastikin Viroon ja virolaisiin sukunimikaimoihin tutustuminen lapsuudessani 1990-luvun vaihteessa. Lähisukukielten erilaisuus ja samuus sai tuolloin aivot raksuttamaan, eikä mielenkiinto ole hiipunut sen koommin.

Suomalais-ugrilainen urapolkusi tähän mennessä?

Aloitin viron kielen opinnoilla yläkoulussa, jatkoin suomen kielen opintojen kautta itämerensuomalaisten kielten opintoihin Helsingin yliopistossa. Tein kenttätöitä vepsäläisten parissa vuosituhannen ensimmäisellä vuosikymmenellä, työskentelin Venäjällä puhutun karjalan ja vepsän tutkijana ELDIA-hankkeessa 2010-luvun alussa ja puolustin vepsän kieltä ja vepsäläisyyttä käsiteltyä väitöskirjaani vuonna 2019. Toimin myös 2010-luvulla Suomalais-Ugrilaisen Seuran sihteerinä muutaman vuoden sekä pari vuotta Suomalais-Ugrilaisen Seuran aikakauskirjan päätoimittajana. Vaikka päätoimeni aiempina vuosina Kotimaisten kielten keskuksessa ja nykyään SKS:ssa eivät liity yksinomaan suomalais-ugrilaisuuteen, ovat aihepiiriin kysymykset, verkostot ja aineistot läsnä arjessani.

Mitkä asiat koet läheiseksi M. A. Castrénin seurassa?

Kannatan kaikkia seuran päämääriä, mutta erityisen tärkeä minulle on seuran tavoite tukea pienempien suomalais-ugrilaisten kielten käyttöä ja kehittämistä. Se ei ole tässä ajassa helppo tehtävä, mutta sitäkin merkittävämpää on jatkaa pitkäjänteistä työtä kielten näkyvyyden ja tuen lisäämiseksi.

Mitä toivot suomalais-ugrilaiselle yhteistyölle tulevaisuudessa?

Toivon tietenkin ensin loppua hyökkäyssodalle ja myöhemmin normaalien naapuruussuhteiden palautumista, jotta yhteistyötä Venäjällä elävien sukukansojen kanssa voidaan Suomessa rakentaa uudelleen. Yleisesti toivon suomalais-ugrilaiseen yhteistyöhön tulevaisuudenuskoa luovaa otetta ja positiivisten esimerkkien ja hyvien käytänteiden jakamista sekä ihmisten yhteen tuomista.

Terveiset M. A. Castrénin seuran jäsenille!

Odota innolla hallitustyötä. Tapaamisiin suomalais-ugrilaisissa yhteyksissä!

RAIJA BARTENS IN MEMORIAM

23.10.1933–5.3.2025

Professori emerita, kielentutkija **Raija Bartens** nukkui pois pitkäaikaisen sairauden jälkeen kotikaupungissaan Göttingenissä Saksassa.

Raija Bartens valmistui filosofian kandidaatiksi Helsingin yliopistosta vuonna 1958, tutki saamen kieliä toimien laajan *Inarinsaamen sanakirjan* toimituskunnassa 1960-luvulta sen valmistumiseen 1990-luvulle saakka ja väitteli tohtoriksi vuonna 1972. Raija Bartens oli Helsingin yliopiston suomalais-ugrilaisen kielten professori vuosina 1980—1997. Raija Bartens oli M. A. Castrénin seuran perustaja- ja kunniajäsen.

Merkittävän elämäntyön Raija Bartens teki myös suomentamalla ja julkaisemalla suoraan alkukielestä useiden sukukielten rikasta kansanrunoutta: komien *Käenkukuntayöt*, mansien ja hantien *Siivekkäille jumalille, jalallisille*

jumalille, mordvalaisten *Omenakasvoinen morsian* ja *Tähtiä lumessa*, udmurttilaisten *Joutsenet jumalan kasvoilla* ja *Suuren guslin kaiku*, marilaisten *Sinussa minun ikäväni*. Sähköisinä julkaisuina ovat ilmestyneet ersämordvalaisen kirjallisuuden antologia *Elämän ääni*, mordvalaisten kansalliseepos *Masterava*, kokooma-teokset *Permin komien runouden maa* ja *Tie marin nykyryiikkaan*. Ilman niitä kaikkia suomalais-ugrilaisen runouden maailmassa olisi valtava tyhjiö.

Eräs udmurttien kansanruno kertoo laulajan tehtävästä: "Jos on laulettava, on laulettava niin, / että panee siihen koko sydämensä. / Jos on kerrottava tarina, on kerrottava niin, / että panee siihen koko viisautensa." Se kuvaa myös Raija Bartensin omistautumista omalle tutkijan ja kertojan työlleen. Olkoon viimeinen leposija hänelle riekonuntuvan pehmeä.

M. A. Castrénin seura

KALEVALATALOSÄÄTIÖ ENNEN JA NYT

Pettyneenä siihen, ettei jo 1910-luvulla herännyt ajatus Kalevalatalosta, Kalevalasta ammentavalle taiteelle suunnitellusta kansanrunouden tyyssijasta edennyt Eliel Saarisen laatimia piirustuksia pidemmälle, kuvanveistäjä ja taidemaalari **Alpo Sailo** (1877–1955) perusti vuonna 1950 Kalevalatalosäätiön, jonka tehtäväksi tuli ”rakentaa Kalevalatalo Kalevalaisen kulttuurin keskuiseksi”. Hänen puolisonsa, kuvanveistäjä **Nina Sailo** (1906-1998) jatkoi Kalevalatalosäätiön toimintaa kuolemaansa asti.

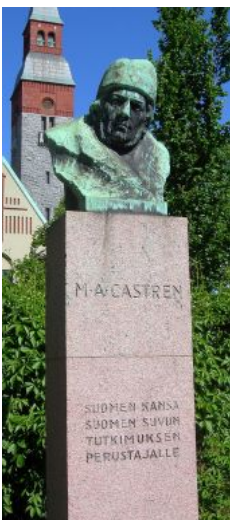
Alpo ja Nina Sailon lapset ja lapsenlapset ovat pitäneet yllä Kalevalatalosäätiön toimintaa vuosien aikana eri tavoin. Säätiön tärkeimpänä ajatuksena on edelleen Nina ja Alpo Sailon jättämän kulttuuriperinnön tutkiminen, säilyttäminen ja välittäminen uusille yleisöille ja tutkijoille.

Alpo ja Nina Sailo olivat kuvanveistäjäpariskunta, joka jätti jälkensä karjalaisia runolaulajia tallentaneeseen taiteeseen. Heidän teoksiaan on esillä eri puolella Suomea ja Venäjän Karjalaa. Alpo Sailon tunnetuin teos on Mannerheimintien varrella oleva **Larin Parasken** patsas (1949). Helsingissä Kansallismuseon edessä sijaitsee hänen tekemänsä **M. A. Castrénin** muistopatsas vuodelta 1921. **Petri Šemeikka** on toiminut mallina Sortavalan runonlaulajain patsaalle (1935). Vuokkiniemellä runolaulaja **Miihkali Perttunen** katselee pronssiin valettuna tunnetun laulajan ja tarinankertojan **Sandra Remšujevan** taloa. Patsaan jälkivalos on Joensuussa (1973). Nina Sailon tunnettuja patsaita ovat Lotta-patsaat Tuusulassa, Turussa ja Lappeenrannassa. **Eino Leinon** patsas (1980) Kajaanissa on pariskunnan yhteistyön tulosta.

Alpo ja Nina Sailon jälkeensä jättämä veistos- ja reliefikokoelma on valtaisa, noin 900 taideteosta, suurin osa kipsiveistoksia ja korkokuvia.

Sailojen veistoksille ei ollut kunnon sijoituspaikkaa sen jälkeen, kun Nina Sailo joutui luopumaan Lallukan taiteilija-ateljeesta vuonna 1960. Vuosina 1978–1987 Sailojen töitä oli esillä Vihdin museossa. Uusi koti niille saatiin, kun Kirkkonummelle valmistui ateljeetalo vuonna 1985.

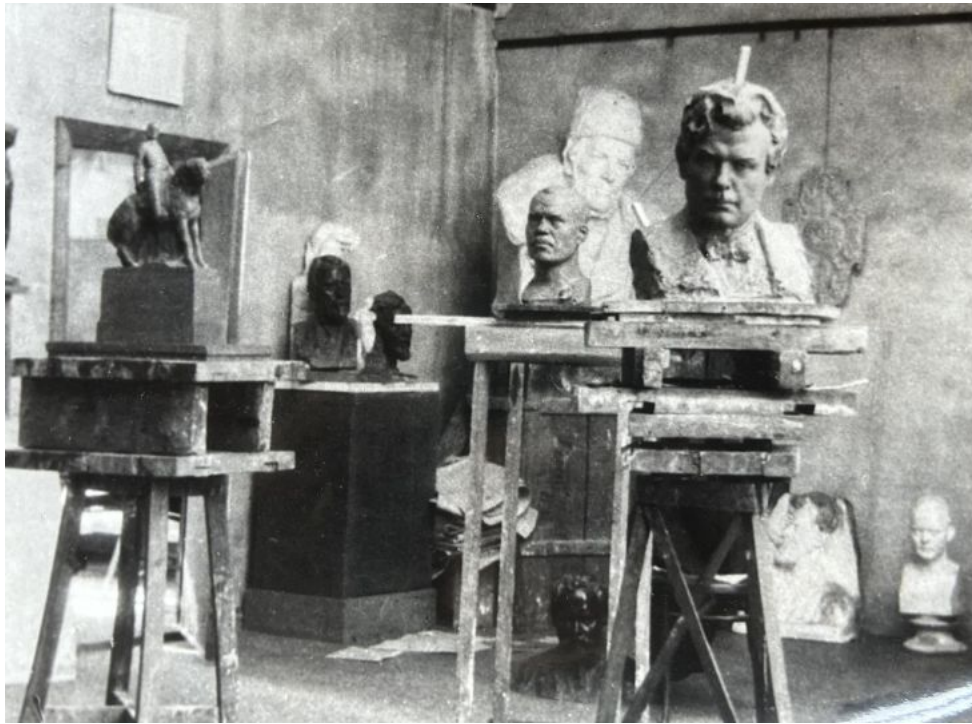
Sailojen taidetta pyritään pitämään esillä näyttelyin, kuten vuonna 1985 Joensuun taidemuseossa Kalevalan 150-vuotisjuhlavuoden näyttelyssä. Tarkoituksena oli näyttelyn avulla nostaa Kalevalatalohanke uudestaan esille. Joissakin lehtijutuissa kirjoitettiin ideasta ja muun muassa opetusministeriön vaikutusvaltainen kansliapäällikkö **Jaakko Numminen** kannatti ajatusta, joka ei kuitenkaan koskaan saanut laajempaa kiinnostusta ja rahoitusta. Tällä hetkellä säätiö järjestää lähes kuukausittain kulttuuri-iltoja Kalevalatalo-aiheen ympärillä.

M. A. Castrénin muistopatsas

sijaitsee Helsingissä Mätiaksenlehdossa Kansallismuseon vieressä. Suomalais-Ugrilainen Seura, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Suomen muinaismuistoyhdistys ja Kotikielen seura järjestivät vuonna 1912 kilpailun Castrénin muistomerkistä. Tehtävän sai Alpo Sailo, joka oli 1900-luvun alkupuoliskon merkittävimpiä kuvanveistäjiämme.

M. A. Castrénin pronssinen rintakuva paljastettiin 24.6.1921 arvovaltaisen yleisön edessä, paikalla oli Castrénin sukulaisten ohella mm. valtion johtohenkilöitä ja kansainvälisiä vieraita.

Alpo Sailon työhuone, Antinkatu 1918. <https://www.facebook.com/kalevalatalo>

Kalevalatalosäätiön syyskauden avajaiset 2023. <https://www.facebook.com/kalevalatalo>

www.kalevalatalosaatio.fi

<https://www.facebook.com/kalevalatalo>

Katsaus historiaan

KIRJAN VUOSI 2015 OLI YHTÄ JUHLAA

Kymmenen vuotta sitten kirjallisia tapahtumia riitti melkein jokaiselle päivällä, toinen toistaan kiinnostavampien tilaisuuksien järjestäjiä oli satoja.

Myös M. A. Castrénin seura oli aktiivisesti mukana vuoden tapahtumissa.

M. A. Castrénin seuran kirjallisuuspalkintoa tavoitteli kolmisenkymmentä ehdokasta ympäri suomalais-ugrilaisen maailman. Palkinnot ojennettiin voittajille syksyllä **Helsingin Kirjamessuilla**, jonka teemana oli Venäjä – saimme kuin saimmekin suomalais-ugrilaisen nykykirjallisuuden messuille!

Palkinnot jakoi kirjailija **Sofia Oksanen**. Seura oli muutenkin vahvasti mukana messuilla, oman osaston lisäksi lavaohjelmaa oli Uralic Poetry Slamista kirjailijahaastatteluihin. Osastolla vieraili perusmessuillijoiden lisäksi myös tuhatmäärin koululaisia ja opiskelijoita etsimässä ratkaisuja visaisiin tehtäviin, kiitos Äidinkielen opettajain liitto ja Suomen tietokirjailijat ry (kuva yllä). Vapaaehtoiset seuralaiset olivat enemmän kuin tarpeeseen!

Kirjan vuoden hengessä Unkarissa järjestetyn **XIII kansainvälisen suomalais-ugrilaisen kirjailijakongressin** teemana oli ensimmäistä kertaa draamakirjallisuus. Castrénin seura lähetti siis kymmenpäisen delegaation kirjailijoita, ohjaajia ja näyttelijöitä Unkariin.

Kesän ja syksyn suuri hanke oli Suomen Kulttuurirahaston tuella järjestetty **Arktinen dialogi**. Nuorille tarkoitettussa hankkeessa yhdistyivät äidinkieli ja luonnon suojelu. Kokonaisuuteen sisältyi kaksi kirjoittaville nuorille tarkoitettua kesäleiriä, toinen Komissa, toinen Marissa. Syksyllä hanke jalkautui myös muutamaan suomalaiseen kouluun. Tarkoitus oli, että nuoret tuottivat omalla äidinkielellään tekstejä ja audiovisuaalisia teoksia, jotka julkaistiin myöhemmin seuran nettisivuilla (mistä löytyvät edelleen). Nuorille annettiin mahdollisimman laajat mahdollisuudet toteuttaa erilaisia äidinkieleen ja luonnonsuojeluun liittyviä projekteja, ja tuotokset sisälsivätkin tekstiä, kuvia, sarjakuvia, liikkuvaa kuvaa ja ääntä.

Yksi Kirjan vuoden juhlinnan kohde on myös Virossa Setomaalla oleva **Obinitsa**, joka oli valittu vuoden 2015 suomalais-ugrilaiseksi kulttuuripääkaupungiksi. Setukaisten Ystävät järjesti kulttuurimatkan Obinitsaan, ja myös Castrénin seuran jäsenet pääsivät osallistumaan hienolle matkalle.

Kirjan lisäksi juhlittiin 25-vuotiaasta M. A. Castrénin seuraa. Hieman finimmissä vuosikokouksessa kuultiin professori **Sirkka Saarisen** katsaus seuran värikkääseen historiaan.

Juhlaa se oli - ja niin vähän aikaa sitten.

JÄSENTIEDOTE JA MUU TIEDOTUS

M. A. Castrénin seura ottaa mielellään vastaan artikkeleita jäsentiedotteeseen. Kirjoittaja vastaa artikkelinsa asiasisällöstä. Kirjoituspalkkioita ei valitettavasti voida maksaa.

Jäsentiedotteet lähetetään jäsenille joko sähköpostitse tai perinteisenä paperiversiona.

Jos et ole vielä ilmoittanut, miten jäsentiedotteesi haluat jatkossa,

* lähetä sähköpostia tai

* soita tai

* lähetä kirje tai postikortti tai tule käymään.

Seuran sähköisiltä tiedotuskanavilta (FB ja Instagram) saat tietoa ajankohtaisista tapahtumista ja uutisista suomalais-ugrilaisessa maailmassa.

Liity seuran sähköpostitiedotuslistalle: marja.lappalainen[a]macastren.fi

M. A. CASTRÉNIN SEURA

Toiminnanjohtaja Marja Lappalainen	Pohjoinen Makasiinikatu 7 A 2, 00130 Helsinki
+358 (0)50 54 36 888	(ovisummeri 7 A 2)
marja.lappalainen[a]macastren.fi	www.macastren.fi, www.ugri.net
FB: M. A. Castrénin seura MAC	IG: macastren

Ajankohtaisista suomalais-ugrilaisen maailman asioista saa tietoa seuran toimistosta puhelimitse tai sähköpostitse sekä FB-sivulta. Toimisto on avoinna parhaiten virka-aikaan. Vierailun voi varmistaa sähköpostitse tai puhelimitse.

M. A. Castrénin seura on perustettu Helsingissä vuonna 1990. Se pyrkii ylläpitämään ja kehittämään yhteyksiä suomen sukukieliä puhuviin kansoihin. Seuran jäseneksi voi liittyä ilmoittamalla yhteystietonsa toimistoon puhelimitse, sähköpostitse tai postitse (kaavake kotisivulla). Jäsenmaksut ovat vuosijäseniltä 20 €, opiskelijajäseniltä 10 €, ainais- ja yhteisöjäseniltä 200 € ja ainais-yhteisöjäseniltä 1000 €.

Hallituksen jäseniä ovat MuT **Maari Kallberg** (pj.), kirjailija **Olli Heikkonen**, toiminnanjohtaja **Sari Hyytiäinen** (Äidinkielen opettajain liitto), intendentti **Anna-Mari Immonen** (Museovirasto), väitöskirjatutkija **Tomi Koivunen** (Turun yliopisto), toimittaja **Kirsikka Moring**, kirjastonjohtaja **Ulriikka Puura** (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura), FT **Merja Salo** (vpj., Helsingin yliopisto), arkeologi **Pirjo Uino**.